

„Ilyen nincs, ilyen nincs, és mégis van...”

Egerszegi Krisztináról

Szokás mondani: vannak napok – s nem egy-egy család személyes históriájáról van szó most –, amelyekre egész életünkben emlékezünk, és a pontos dátumot is fel tudjuk mondani akármikor. Mit láttam, mi esett meg velem 1956. október 23-án? Hol voltam, mit tettem 1963. november 22-én, a Kennedy-gyilkosság hírére hallva éppen? Avagy hol éltem át 2001. szeptember 11-ét, s hogy tudtam meg, mi történt New Yorkban? Sorsfordító történelmi napok voltak az említettek, ez bizonyos, amelyek mint egy tradíció részei nemzedékről nemzedékre öröklődtek aztán, meghatározó eligazodási pontjaiként is szolgálva az emlékezetnek. Kinek, melyik esemény számít sorsfordítónak, történelminek, ez persze változó lehet.

Nos, én hajszálpontosan fel tudom idézni, mi történt – velem és környezetemben – 1988. szeptember 25-én. Albérletben éltem a sportot hébe-hóba figyelő feleségemmel, szemben a János Kórházzal, szóval eléggé előkelő helyen, ám mégis szegényesen, egy békétlenül antikommunista, ugyanakkor megrögzötten sportrajongó és csökönyösen magányos – akkor negyvenéves – háziúrral, Hetényi Péterrel (az azóta elhunyt színész, Hetényi Pál féltestvérével) egy fedél alatt. Nagyon kedvelt bennünket, a könyvtáram – leginkább 1956-ról szóló – „emigráns” részét olvasgatta lelkesen, esténként nála – a szomszéd szobában – néztük a tévét, ott láttuk a szülői olimpiát is egy közepes méretű képernyőn, fekete-fehérben persze. Mi tagadás: reménykedő voltam, lestük a készüléket hajnaltájban is (Güttler Károly némileg váratlan ezüstérmét, Darnyi Tamás győzelmét négyszáz vegyesen!), jött az öttusa dupla aranya, aztán Sike András, Szabó Joe, mintha a várakozás kegyelmi állapota szállt volna meg engem, nyolcesztendő „olimpiai szünet” után. Mert nagyon hiányoztak a „teljes értékű” játékok ekkorra már, még a gyermekkori lelkendezésemből is visszatért valamennyi, tervezni, számíttatni kezdtem, mint egykoron, s különösen az úszóktól – Széchy Tamás tanítványaitól, a két, illetve három éve veretlen Szabó Józseftől és Darnyitól – vártam sokat. Egerszegi Krisztinától „nem vártam sokat”.

N. PÁL JÓZSEF (1957) irodalomtörténész, az ELTE oktatója.

Nevét, eredményeit ismertem persze, az előző esztendei Eb óta biztosan. Tudtam, hogy ez a „felnőtt” Európa-bajnokságon tizenhárom esztendősen negyedik és ötödik helyet szerzett, túbé fűzhetően vékony gyermeklány káprázatos tehetség lehet, de az augusztus végén rendezett országos bajnokságon nem láttam – arcüreggyulladásra volt, ezért kímélték inkább –, így legjobb idejének megjavítására gondoltam csupán, meg a döntőbe jutására esetleg – de ebben sem vagyok biztos ma már.

Aztán elkezdtem „meglepődni”, s ott, a szívem mélyén visszafojtottan ujjongani egy időben. A száz hátat szeptember 22-én úszták, hajnalban – nekünk hajnalban – az előfutamokat, késő délelőtt a döntőt. Egerszegi 1:02,09-cel került a fináléba, könnyedén úszva s lendületesen, harmadik idővel a hármas pályára, hatvanhat századot javítva legjobb idején (1:02,75), láttam, éreztem, van ebben még „valamennyi”. Hogy mennyi? 1:02-n belüli eredmény biztosan, ami akár... szóval sejtettem már, hogy nem az ötödik-hatodik helyért hajt majd ez a csöppnyi teremtés. Erre második lett, olimpiai ezüstérmes, a gyengébbik (!) számában, nekem meg elszorult a torkom, és számolgatni kezdtem. Számolgathattam, mert a magyar úszás élvonala olyannak tűnt akkor, mint az automata. Évi egy nagy versenyre készültek igazán, ott kellett nagyot „robbanniuk”, a fejlődés – főleg a pályafutás korai, felfutó szakaszában, s ha már az adott világversenyen „be is mutatkozott” az úszó – szinte hajszálpontosan kalkulálható volt. Nos, Egerszegi 1:02,75-ös százados idővel érkezett Szöulhoz, ebből lett 1:01,56 a döntőben, ami 1,19 százados javulást jelentett. Ez annyit tett, hogy kétszázon ennek kétszeresét, tehát 2,38 század – kerekítve úgy kettő és fél – másodperc javulást várhattunk tőle úgy, hogy az előző esztendő végén úszott addigi legjobbja 2:11,86 volt. A századokkal nem érdemes bíbelődni persze, elég az hozzá, hogy 2:09,50 körüli, inkább kissé az alatti idővel „számoltam”, s a dobogóban is nagyon biztos voltam már. Illetve: szorongani kezdtem inkább, hangos szóval „tervezni” nem mertem volna a viláért sem, főleg a hajnali előfutamok után nem, mert úgy láttam, az „erőből” csapkodva úszó két NDK-s toronydaruban – lehet, a „frász” is rajtuk volt már, s nagyon tartottak a kicsi magyartól – nemigen van több, hogy ők nem végeznek majd 2:10-en belül. Ami – ha valóban így lesz – azt jelentené ugyebár, hogy...

Egerszegi 2:11,01-et „ment az előfutamban, álomszép úszással, lendületesen, de a táv második felében kiengedve már, s az ötös pályára került. (Cornelia Sirch 2:10,46-tal volt a négyesen – a döntőben ennél gyengébbet úszott.) Darnyi Tamás második aranyát még magától értetődően, nyugodt örömmel vettem tudomásul kétszáz vegyesen, legfeljebb némi bosszankodással, hogy miért nem úszott végre két percen belül, aztán jött az utolsó egyéni döntő. Valószínűleg egy szót sem szoltam az alig több mint két perc alatt, százötvenig a drukkal súlyosbított figyelemtől, a záró hossz közben meg – mi tagadás – alighanem a sírhatnék fojtogatott. Egerszegi száznegyven után „beelőzte” Sirchet, a végső fordulónál (ellentétben az előző kettővel) az egyre görcsösebb német már semmit sem volt képes „ráverni”, sőt... Vélem, egy pillanat alatt tört rám a felismerés: ez biztosan meg-

lesz! A pizsamában, vetetlen ágyban szurkoló („ennek a rendszernek még felöltözni sem vagyok hajlandó” – mondogatta) háziúr óbégatására emlékszem. „Mit nem nyeri meg, b...meg?!” – ezt többször elharsogta a célba érés előtti tizenöt-húsz másodpercben (nyilván mert kontroll nélküli, „dühös” magabiztosságát én inkább visszafogni igyekezhettem az előző napokon), aztán valami „kegyelmi állapot” lett úrrá rajtam, az „Istennél levésnek” olyan, itt e földön csak nagyritkán átélhető, csodaszerű fellobbanása, amikor csak szeretni képes a lélek. Az eredményhirdetésre, őszintén szólva, nem emlékszem igazán, valószínűleg kötelező – a győzteseknek persze kijáró! – rutinszerű protokollnak láttam az egészet, hiszen – véltem, s vélem ma is! – a lényeg sokkal mélyebben volt keresendő. 1988. szeptember 25-én dél előtt, úgy negyed tizenkettő magában történt mindez – s ami kizárólag nekem volt fontos! –, tizenegy nappal addigi életem legnagyobb traumája után. Lebegtem szinte, tele bizalommal, élni akartam újra – amiről ez a tizenégyet jó hónapja betöltött csodatévő „csodagyermek” természetesen semmit sem tudhatott. Ja igen: Egerszegi eredménye 2:09,29 lett végül, új Európa-csúcs, tizenkilenc századdal jobb, mint az én „matekozásom” ígérete, de – ahogy Vitray Tamás is mondta a győzelem után öt másodperccel – „kit érdekelt”!

A csoda – Luis Aragon írja esszéjében – a valóság pozitív tagadása, egy erkölcsi, avagy metafizikai minőség roppant sűrűségű felvillanása a materiális világ erkölcs- és istennélküliségével szemben, benne a jobbra törő szellem nyilatkozik meg, s tökéletesen megragadja, birtokba veszi a csodát megpillantó-átélő ember lelkét egy pillanat alatt. Féltreértés ne essék: Egerszegi Krisztina ott a szöuli uszodában nem „tett csodát” a szó szakrális értelmében, egy versenyt nyert csupán, mert – tehetsége és felkészültsége okán – neki ott, akkor győznie rendeltetett. Tette a dolgát, leúszta a kétszáz métert, ahogy képes volt rá, s ez az olimpiai aranyéremre lett elegendő. Sokat „agyaltam” azóta valamin. Ki akarthatta, ki rendelhette így, hogy az ő versenyzői pályája ilyen „kronológiai szerencsével”, a nagyvilág szeme láttára vegye kezdetét tizenégy évesen? Miről van szó? Hát arról, hogy 1988 volt az első esztendő, amikor Egerszegi olyan időt tudott kétszáz háton, amivel az év legfontosabb világversenyén már győzni lehetett. S – így adta a sors – ebben az évben olimpiát rendeztek éppen! Óriási „katapult” volt ez az egész pályafutásra nézvést, ez nyilvánvaló, talán az emlegetett „csoda” melegágya is némileg, hisz mindaz, ami a versenyzővel (s az emberrel) eztán történt, csak ama tündökletes indulás fénytörésében – s ennek szinte „mesés” mázt kapott emlékezetében – lett szemlélhető. A szöuli história nemcsak az „eredményesség”, de a lassan növő nőtt-érett ember „mérceje” is lett azon melegében. Nem biztos, hogy megfelelni az előbbinek (ezután már győzelmet várt tőle mindenki) volt nehezebb, hisz az utóbbi (megőrizhető-e a róla akkor rögzült, az olimpiai bajnoki címen jóval túlmutató kép-idea) nem csupán rajta, de a befogadói közeg érzékenységén is múlhatott. Míg a versenyzőért és az eredményért csak ő, közvetlen környezete, no meg Kiss László, az edző lett a felelős (s ebben nem is volt – vagy alig volt – hiba, Krisztina az elkövetkező

nyolc évben – majdnem – mindig nyert), az „arc megőrzésének”, ama „csoda” eszményének az átörökítési esélye ennél összetettebb volt. Mondhatnám: ehhez az ifjú bajnoknőnek élnie, léteznie kellett csupán, elkerülve mindazt, amit nemcsak manapság, de már a rendszerforduló esztendeinek táján is szinte lehetetlen volt egy sikeres és állandóan „szem előtt levő” fiatalnak elkerülnie. Egerszegi meg elkerülte s elkerüli azóta is, élete-létezése ezért „csoda” az emlegetett értelemben, s ezért gondolom, hogy az utóbbi évszázad magyar történelmének egyik legnagyobb hatású és leginkább vigaszt jelentő jelensége ő, ha nem látjuk a tévében vagy az újságok címlapján naponta, akkor is, sőt, attól az igazán!

Amikor a szülői aranygép hazatért – sosem tettem ilyent addig s azóta sem –, elmentem én is a néhai BS-be ünnepelni. Miatta mentem, a nagyon jelentős siker vagy az én megújult életkedvem okán, már nem tudom, de valószínű, hogy azt a bűbajos porontyot látni akartam mindenáron. Láttam, itthon volt már egyébként, túl a megkergült média diktálta otthoni palacsintaevésen is, de jött, formaruhában, s válaszolgatott a riporter kérdéseire, két vagy három szóval általában. Mi változott meg az életedben, hangozott a roppant „értelmes” kérdés, „hát, megismernek az utcán...”, így a válasz, két hamisítatlan kiskamaszos, nevethekésen zavart szájbefogás között például. Szóval látszott: nemcsak az igazolványa szerint – vajha volt már neki? – tizennégy ez a gyermek, de valóban minden szavában és porcikájában is annyi. Ahogy Vitray Tamás műsora is erről tanúskodott pár hónappal később, „Volt egyszer” címmel ment, azt hiszem. Ült ott, Kiss László és a műsorvezető között, „vigyázzban” szinte, rövidke szoknyában (még a lábát sem tette keresztbe, ahogy ezt a női ösztön diktálni szokta), s megint két-három szóval válaszolgatott. Hogy a Laci bácsi jó ember, hogy kizártam az erkélyre a döntő előtt, aztán meg hogy a győzelem után adott két pusztit, és könnyes volt a szeme. Ma – a felvételeket megnézve – sem jut eszembe más: minden normális tizennégy éves kislány így viselkedik, ha őt – az általa nem is egészen értett „beállított” helyzetben – a „hülye felnőttek” kérdezzetik.

Aztán egy jóval későbbi felvételt nézek, a Szent István-renddel kitüntetett Egerszegi Krisztina beszélgetését Zelinka Ildikóval, 2013 augusztusából. Pengevillanásúan pontos az egyik mondata: „előbb lettem olimpiai bajnok, mint olimpiai bajnok szerettem volna lenni”. A saját életútjára tudatosan reflektáló, tökéletes ön- és helyzetismerettel bíró háromgyermekes édesanya mondata ez, aki oly természetességgel él és ejti a szót, hogy az épp a maga megismételhetetlen egyediségében és egyszerűségében lesz meghökkentő. Amúgy a családról, a gyermekekről beszél inkább, hogy a Bálint, a Barnus és a Zille így és úgy, hogy a három kicsi ember háromféle személyiség, s ki is tudják borítani néhanap, meg persze Ádám, a férj, aki azért volt jó választás, mert remek ember, apa, s vele bármikor súlyos következmények nélkül zördülhetnek össze. Nem jut eszembe más, csak az, hogy ez a gyönyörű – ám a szépségét a legkisebb „öntudat” és manír nélkül, egy szál mezei virág módjára viselő – hölgy az élet póre valóságának, szentségének és káprázatosan kavargó egyszerűségének az eleven

példázata, épp úgy, mint amilyenek azon az 1988-as felvételen mutatkozott. Huszonöt esztendő eltelt közben persze, a maga összes hozadékával, de – állítom –, a „két ember” és a „két hozzáállás” mégis hamisítatlanul ugyanannak az eszménynek a demonstrációja. Ez a lélek sem akkor nem „viselkedett”, sem ma nem viselkedik, sem „előfeltevés”, sem „hátsó gondolat” nem jellemezte-jellemzi őt, s hiába romlott közben a világ (erre is utal a beszélgetésben néhány fordulattal), ő képtelen lett vele romlani. Mit jelent az olimpiai bajnokság, ezt időközben megtanulta természetesen, ám azt is bizonyára, hogy ama seregnyi medáliának hol van a helye életünkben (s most nem arra gondolok, hogy dobozban a padláson vagy – a „nagyobbaknak” – egy fiókban), ha históriánk nem a versenyzésről szól immár.

Mert érem aztán akadt elegendő! Egerszegi Krisztina minden idők egyik legeredményesebb női sportolója lett, a maga „szakmájában” egészen biztosan az, ez akár matematikailag is igazolható. Nincs úszónő, aki őt egyéni olimpiai bajnokságot nyert volna rajta kívül, férfi is csak egy: Michael Phelps, az „úrlény” a maga tizenegyével. (A Kiss Lászlóról írt könyv 189. oldalán említett Mark Spitz és Matt Biondi tévedés, Spitz négy, Biondi mindössze két egyéni arany tulajdonosa.) Tudom, sportágakat ilyen értelemben összevetni nem egészen „sportszerű” dolog, hisz a (férfi) tornász nyolc, az úszó akár tizenhat aranymedált is szerezhet egy olimpián, ha bír, míg – mondjuk – az ökölvívó csak egyet, álljon bár a feje tetejére, akkor is. Mégis: amit Egerszegi elért, az olimpiák történetének egyik leginkább emlékezetes fejezete lett, hisz ugyanabban a számban nőként rajta kívül csak az ausztrál Dawn Fraser tudott győzni háromszor egymás után (férfiként meg Phelps), s még valami másban is egyedi ez a pályafutás. Ha az úzás „hőskorát” nem számítom, csak ő volt képes nyerni száz, kétszáz és négyszáz méteres távon egyaránt (meg – már megint! – Phelps persze), ami szakmailag is rendkívüli teljesítmény. Hát még ha minden a „terveknek” megfelelően alakul! Akkor – s ezt szóba hozom majd – nem őt, hanem hétszeres olimpiai bajnok a „mi lányunk” alighanem, mondom telhetetlen kibicként, de – teszem hozzá, visszatérve a földre – nyilván minden úgy történt, ahogy történnie kellett. Továbbá: világbajnokságon kétszer, Európa-bajnokságon kilenc alkalommal győzött, két számban úszott világcsúcsot, közülük a kétszáz háté majd tizenhét évet élt, s ha nem jön a „cápadressz”, s ha a fordulók (a „kidelfinezés”) jelentősége nem ugrik meg az ezredfordulótól – Phelps feltűntétől? – ennyire, el tudom képzelni, hogy az Athénban elért 2:06,62 ma is a lista elején volna még. Az egyéb sikereket nem veszem számba most, a nyolcvanöt (!) országos bajnokságot említem csupán, aminél nem hiszem, hogy úzásban bárhol a világon többet szerzett volna valaki valamikor. (Rajtavesztettem: Tóth Attila barátom utánanézett, kiderült, Cseh László nyolcvanhetet szerzett eddig, igaz hosszabb pályafutás során, s ő már az ötven háttal és pillangóval is számolhat, s ezek a távok Egerszegi idején még nem voltak szokásban.) Hányszor volt az év úszója, sportolója, számolja össze, aki akarja, 1992-ben a világ második sportlónőjének is megválasztották a teniszező Szeles Mónika mögé (nálam első lett volna, de hát az ef-

féle szavazást én világ életemben játéknak tudtam felfogni csupán). Egyéb díjait, kitüntetéseit – hely hiányában – szintén nem sorolom fel.

Ilyen eredményosztól szédülés fogja el az embert, hát még akkor, ha a „titok” összetevőin esik gondolkodóba. Kitől kapta káprázatos alkati adottságait, nem firtatom, miért került uszodába négyévesen, ezt sem (természetesen „véletlenül”, de hát véletlenek meg nincsenek), maradjunk annyiban, hogy ennek is így kellett történnie. A csodás vízfekvését, valószerűtlenül könnyű fajsúlyát emlegetik a szakemberek, hogy ha a vízre téve löktek egyet rajta, szinte koppant a túloldalon. S még valamit, ami nem a fizikai képesség kérdése már. Hogy nagyon gyorsan tanult, saját testét, mozgását tökéletes kontroll alatt tartva ösztönösen. Ha azt hallotta, „tedd beljebb a kezed”, beljebb tette, ha azt, „tedd kijebb”, akkor meg úgy cselekedett. Nem egy-két tempón át, hanem folyamatosan, s mindezt – s ez az, ami a „csoda” első grádicsa volt talán – öt- vagy hatévesen. Tökéletes testi adottság és páratlan – mert csipetnyi kényszerítés nélkül való – fegyelem apró gyermekként, tehetségnek ezt így együtt nevezném én, ahol az eredendő képesség és a maximális bizalom (szüleiben, edzőiben, önmaga feladatában) bámulatosan állt össze. Hogy test és lélek olyasmit is „tud” – és követ! –, amit a gyermek nem tudhat, nem érthet még! S ami a „csoda” következő foka tán: úgy lett egyre „felnöttebbé”, hogy ez az – eredendően gyermeki? – „képessége” is folytonos maradt. A teremtett életben való ösbizalom, az ajándékként kapott élet gondozásának parancsában való hit állapota ez, ami csak oda-vissza működik, s amit a „körülmények” folytonos és biztonságot sugalló megtapasztalása hordhat ki igazán. Sem vele, sem családjával nem találkoztam soha, de meglehet, tökéletesen nevelték fel őt testvérével együtt (nem írom, hogy szeretetben, mert az normális dolog, s – hiszem – ennél összetettebb jelenségről van szó), úgy „győzött” otthon rendre, hogy közben mindig a szülők felügyelő tapintata érvényesült, de soha sem a gyermek elementáris vágya – és érdeke! – ellenében. Hogy kell ezt „csinálni”, nem tudom, de az Egerszegi-szülők jól tették, amit tettek, legyen rá példa, amit és ahogy Krisztina a gyermekkoráról mesél a „Sportmúzeumban” Molnár Dánielnek. Pontos és jól kivájt medre van az ilyen életnek, gyanítom, hogy ezt a leányt sosem „vágták át” odahaza (vagy ha mégis, akkor azt nem érezhette annak). Mindig mindent „egyeztettek” vele, ahogy az életkor stációja megkívánta, soha nem saját beteljesületlen álmuk valóra váltását várták el tőle, ez is bizonyos, csak azt akarták, hogy boldog ember legyen, így a rendszeres hajnali keléstől kezdve mindenben híven segítették, gondozták, hogy véghezvihesse azt, amire a sors rendelte őt. Úgy lehet, edzői – elsősorban Kiss László – is éppen ezt a nevelési „modort” vagy keretet vitték tovább, dúsították fel, immár a brutális szakmai követelményekhez igazodva, hogy a „csoda” valóban földet érjen.

Töröm a fejem például, mi történik akkor, ha Atlanta előtt Egerszegit száz háton – a vele való megállapodás ellenére – a vezetőség „suttyomban” benevezi. Állítom, győz akkor (a 4x100-as vegyes váltó első embereként már délelőtt jobb időt ért el, mint a százas amerikai bajnok), meglenne a hatodik aranyérem,

ám benne, az emberben valami mégis összetörik. Lehet, cirkuszolt volna egy sort, hisz nem így szólt az egyesség, ami az 1994-es vb után kötött, hogy szigorúan szakmailag indokoltan-e, az most nem érdekes. Ezt az embert nem a „még egy arany” káprázata, esélye, hanem a kicsi gyermekkorától benne rögzült abszolút bizalom tartotta-tartja egyensúlyban ugyanis, így meglehet, egy újabb bajnoki cím lett oda e folyamatban, de ennek is így kellett történnie, azt hiszem. Ez a szem- és agykáprázató versenyzői pályafutás attól igazán emberarcú, hogy „hibapontok” is akadtak benne ugyanis. Esendőségek, gyarlóságok, néha napi megroggyanások, ahogy mindannyiunk életében megesnek ezek. Már a Szöul utáni első világvb, az 1989-es bonni Európa-bajnokság ilyen volt, s erről hősünk semmit sem tehetett. Három ezüstöt nyert az egy évvel korábbi olimpiai bajnok, még legjobb számában is lemaradt – tizenöt századdal – a dobogó tetejéről, mégsem vettem észre – már akkor sem! –, hogy akár ő, akár edzője pánikba esett volna. Én persze szomorú voltam némileg, hisz a leedsi ifi Eb-n sikert sikerre halmozott két héttel előbb, nagyon ígéretes időket úszva, aztán a felnőtt Eb első napja után (a négyszáz vegyes ezüstje „rendben volt”, Daniela Hungert teljesen „fitten” sem verhetette meg akkor még) megbetegedett. Pontosabban: náthás lett, az orra eldugult, s oxigénhiánnyal küszködve jól teljesíteni ebben a sportágban különösen macerás. Ha csak előző esztendei idejét (1:01,56) hozza, Kristin Ottót (1:01,86-ot ért el) már száz háton is leveri, ez nem lehet vitás (épp ezért vélem méltánytalannak a Szöulban hat aranyat besöpört NDK-s óriás Ládonyi Lászlóék 1993-ban megjelent *Egerszegi* című könyvében olvasható nyilatkozatát), s kétszázon is – majdnem – a tervezett tempóban haladt, úgy százharminc-száznegyvenig, aztán elfogyott a szusz, s Dagmar Hase a célban éppen utolérte. 2:12,61 lett a vége, legalább jó három másodperccel gyengébb az általam (is) várt időnél. (Leedsben két hete 2:10,64-et „fürdött”, már ezzel is két testhossznyival verte volna a keletnémetet.)

Sápítozhattak, akik akartak, de aki értett a „dologhoz” valamennyire, tudta, nincs itt semmi baj, tanulópénznek is jó volt az egész: világvb-szenyven döntőző versenyző ne legyen náthás legközelebb! Jelentem, nem lett! Azt, hogy baj sem lett, az 1990 nyarán az USA-ban rendezett Jóakarát Játékok meg az 1991 januárjára „átvitt” ausztráliai vb jelezte már. Ez az esztendő amúgy az akkori magyar úszás csúcséve volt az athéni Eb-vel együtt, még a barcelonai olimpiáénál is nagyobb. (Azért „nagyobb”, mert a katalán fővárosban – bevallja, aki bevallja – nem öt, hanem hét arannyal számoltunk eredetileg, szóval a férfi mell számokkal is, és az elérteknél jobb időeredményekkel. Hogy a Zemplényi György nevezetű világszélhámosnak mekkora szerepe volt a „felfutásban” s a megtorpanásban, hagyjuk, még az emléke sem érdemli meg, hogy ebben az írásban súllyal hozzuk szóba őt.) Világcsúcsok születtek Perthben (Darnyi Tamás, Rózsa Norbert), feltűnt Czene Attila, „befutott Szabó Tünde”, a barátnő, az „örökös második”, az öt bajnoki címből kettő Egerszegi neve mellé került, igaz, százas időeredményét (1:01,78) vékonynak gondoltam (kissé a kétszázast is – 2:09,15 –, bár ott saját Európa-csúcsát megjavította valamivel). Kontár voltomat jelez-

heti, hogy egy fontos tényezővel nem számoltam akkor. Egerszegi már nem az a „pici lány” volt, mint Szöulban. Megnőtt, nőiesedett, változott a vízfekvése, a csapásszáma, már nem biztos, hogy koppant volna a túlsó parton, ha meglökik, azt a csodálatos technikát „újra kellett gombolni”, hogy az eredmény maradjon, s javuljon aztán. A történet arról tanúskodik, hogy Athénra – 1991. augusztus – ismét összeállt minden. Már a négyszáz vegyest is világszínvonalú idővel nyerte, a két háton elért világrekord pedig egyenesen katartikusra sikerült: mintha egy külön dimenzióból érkezett lény tempózott volna a többiek előtt. Eme kozmikus világcúcsok – a kétszázás tizenhét évig élt, mint említettem – születésében a hátúszás fordulójának 1991 eleji megváltozása („bukóforduló”) is segített persze, ám ezzel a két produkcióval Egerszegi Krisztina az úszás történetének ikonikus alakjává lett visszavonhatatlanul, s nem azért mondom ezt, mert versenyzői pályája csúcsaként ő is az athéni versenyt nevezte meg Molnár Dániel – már szintén említett – műsorában 2001 táján.

Egy biztos: az ott elért időeredményeket (a négyszáz vegyese kivételével) többé nem javította meg, igaz, a győzelmekhez nem is volt szüksége erre. Barcelona csodáját az „átlagszurkolónak” a három arany jelentette természetesen (én mind a háromra számítottam, kettőben meg „biztos” voltam), nekem meg a négyszáz vegyesen aratott diadal s annak körülményei. Az a verseny az úszás történetének egyik legemlékezetesebb pillanata volt ugyanis, jó négy és fél percen előadva. Ekkor derült ki: Egerszegi nemcsak olyan úszó, aki kivételes adottságainak, szorgalmának köszönhetően rendre leiskolázza a mezőnyt, de tudatosan gondolkodó küzdőnek is egyedülálló. Mi tagadás: én világcúcsot és izgalomtól mentesebb versenyt vártam eredetileg, különösen, hogy a hónappal korábbi országos bajnokságon 4,38,30-cal rekordot ért el vetélytársak nélkül, a távot végiglebegve szinte (azért úsztam így, hogy Laci bácsi örüljön, mondta). Aztán az akkor tíz éve fennálló, természetesen NDK-s világcúcsból (4:36,10) ugyan negyvennégy századdal elmaradt, mégis a szöuli kétszáz mellé én ezt a futamot állítanám, ha e pályafutás legemlékezetesebb pillanatairól megkérdez valaki. Ez a négyszáz méter – említettem az előbb – nemcsak a tehetség, a felkészültség, hanem a versenyre való érettség és fegyelmezetttség alkalma is volt. Hogy a befejező gyors 1:03,31-re sikerült (rettenetesen kellett!), annak volt köszönhető, hogy legjobb számában, háton nem „szállt el” a sietségtől, s én – telhetetlen szurkolóként – máig fájjalom, hogy soha többé nem tudta az utolsó százat így „megcsinálni”. Pedig mennyire szurkoltam (Hargitay, Verrasztó s Darnyi miatt is?) a „négyvegyes” világcúcsáért, s mennyire szerettem volna, ha akkor nem, legalább a következő esztendőben megszületik! Gyanítom, ő és edzője is szerette volna, hisz a sheffieldi Eb-n, 1993-ban olyan iramban kezdte el a számot (majd két másodperccel gyorsabban, mint az olimpián), hogy az Petra Schneider rekordja kivégzésének a szándékát ígérte, aztán a táv második felében „elmaszatolódott” a dolog (mellen úgy kettő, gyorsan meg három másodpercet „laszult” Barcelonához képest). Így is nyert vagy tíz méternyivel, s tudható, nehéz úgy hajtani, ha a szervezet minden sejtje „könnyítésért” ordít, miközben a győ-

zelmet semmi sem veszélyezteti. Ezzel együtt: az olimpiát követő mámor – vélem, az őt átölelő szeretet erejét ott, a BS-ben, a fogadáson, az edzője vállán sírva, immár felnőtten fogta fel igazán – s az 1993-as Eb után (négy aranyat gyűjtött, közte a kétszáz pillangóét, a kisujjból kirázva szinte, úgy, hogy fél óra múlva a kétszáz hát döntőjét is illett megnyernie) azt gondoltam, ennek az akkor tizenkilenc éves leánynak a lehetőségei a medencében beláthatatlanok. Aztán – a szurkoló tervez, a körülmények meg végeznek – kissé máshogy történt az egész.

Mikor s jókor érzi-e meg a sportoló, hogy be kell (kéne) fejeznie, nem tudom, civil meglátásom szerint többnyire inkább későn, mint idejében (s nemcsak némely labdarúgó vagy ökölvívó olykor már száználmas elszántságára gondolok, hogy kivegyék azt a pénzecskét az egészségből, amit – úgy hiszik – ki lehet venni még). Egerszegi Krisztina ösztöne valószínűleg ekkor is hibátlanul működött. Mondhatjuk persze, ereje teljében, aranyakra esélyesen indulhatott volna Sydneyben is akár, hisz huszonhat esztendő nem a világ, de másként döntött, s ez nemcsak azért rendjén való, mert az ember másoknak nem ártó elhatározását illendő elfogadnunk. A szervezet, az izmok bírhatták volna még, ez bizonyos, inkább a lélek jelezhetett valamit. Azt talán, hogy ami ezt az életet oly káprázatos egyensúlyban tartotta addig, átalakulásba kezdett, mégpedig a saját, továbbra is követett parancsa szerint. Nem arról volt szó, hogy a versenyző „elkopott” (noha közel egy évtizeden át – tán 1987-től – e darálóban világszínvonalon teljesítve még ez sem volna csoda), inkább arról, hogy felismerte: addig vallott – ösztönösen követett – életelve megőrzése miatt szükséges a változás. Egerszegi Krisztina célja – és ezt különös hangsúllyal szeretném leírni – ugyanis soha nem az evilági, ha tetszik sportsikerek hajszolásának a maximalizálása volt! Szerette az úszást, még ha szenvedni kellett közben, akkor is, tette a dolgát rendületlenül, örömet szerzett magának, szeretteinek és a szurkolóknak, volt „medre” az életének, s ebben – illetve ennek érzékelésében – állt be változás, azt hiszem. Másmilyen feladatokra készülhetett már a lélek, terhes lett a hajsza hát, az 1994-es római világbajnokságra való felkészülés göcsörtösre sikerült. Kiss László később edzői hibáról is beszélt: hogy nem engedélyezte a pihenőt, amikor kellett volna, s hogy a „kínai veszedelmet” is túl sokat emlegette, ami az alapvetően kudarckerülő alkatú – ha jól értem: inkább a vereségtől tartó, mint „amerikásan” a sikerre törő – ember közérzetére nézvést meggondolatlanság volt talán. Tény: Egerszegi be akarta fejezni az úszást a vb után, miként az is, hogy brutálisak voltak a hajdani endékásoknál is valami módon „izmosabbra nőtt” kínaiak (a tizenhat női számból tizenkettőt besöpörtek), de én az újabb győzelmeket – így, utólag mondom – mégis lehetségesnek gondoltam. „Csak” a legjobb addigi időket kellett volna hozni újra, kétszázon már az is elég (lett volna), ha saját világcsúcsát úgy hét tizednyire megközelíti. (Ho Ce-hung eredményénél – 2:07,40 – Egerszegi az 1992-es olimpián, s a következő évi Eb-n is jobbat úszott!) Hogy ez miért nem sikerült, abban – szerintem – a lélektani összetevőknek, az úszáshoz való kedv megcsappanásának, a betervezett „végnek” nagyobb szerepe lehetett, mint a testi állapotnak. Nemigen hiszem, hogy

a problémák ellenére ne készült volna fel a versenyző fizikailag „rendesen”. Úgy emlékszem, mindkét döntőt pánikszerűen úszta le, mint aki nem bízik eléggé önmagában. A százon elkövetett hiba (a rajt pillanatában lecsúszott a lába a falról, így méteres hátránnyal indult) ennek a „hitetlen” lelkiállapotnak a következménye is lehetett, míg a hosszabb távnál világcsúcs részidővel fordult száznál, még százötvennél is majdnem, aztán az utolsó forduló után egy pillanat alatt adta fel az egészet. Valóban igaza lehet edzőjének: kudarckerülő típusként mintha a vereség elől menekült volna inkább, s – mert nem volt hite – meg is ijedt rendesen. Nemcsak a kínaitól, de a százon öt 1:01-gyen belüli idővel szintén megelőző, nála két évvel fiatalabb Zsivanyevszkajától is, azt hiszem (Egerszegi ötödik lett csupán), s erről a számról ezért nem akart többé hallani (csak a vegyes váltóban vállalta). Mert, hogy folytatja Atlantáig, már a sajtótájékoztatón bejelentette azon melegében, de az említett „feltételhez” makacsul ragaszkodott. Joga volt hozzá!

Azt, hogy a visszavonulást tervezte, s azt, hogy mégis folytatja, én ugyanazon emberi tartásnak a tisztesség, a lélektan és a helyzet diktálta két összetevőjeként tudom csak értelmezni. Magyarán szólva: Egerszegi Krisztinának így is, úgy is igaza volt, igaza lett volna, illetve igaza lett. Nem az „ilyen pályafutást nem illik vereséggel befejezni” lapos közhelyére gondolok (bár lehet, erre is, noha amit addig tett, senki nem vehette el tőle – és tőlünk! – már), hanem az önbecsülésnek és a közösségért is felelős feladattudatnak arra a ritka együttállására, ami a már említett nevelési elvnek és életstratégiának a törvényszerű következménye volt. Egerszegi nem azért folytatta Atlantáig, mert „meg akarta mutatni” valaki(k)nek, hanem azért, mert addigi életelvét híven követve abban a helyzetben egyszerűen nem tehetett mást, hiszen az átélt hit- és bizalomvesztés a – nem elsősorban a sportpályán való! – „győzelemre” tervezett élet gondozásának parancsáról szóló életvezetési stratégiájába az „abbahagyással” – az arc megfakulása nélkül – nem férhetett végleg bele. Nem a versenyzői pályáját kellett újra „gatyába ráznia”, „kifényesítenie”, hanem az életét! Tudta-e ezt akkor így a húszesztendős ember, egyáltalán nem érdekes, de ennek megfelelően cselekedett, s ez volt a lényeg. Nekünk, szurkolóknak meg az, hogy újabb két évig számolhattunk az úszózseni adta örömmel, akkor is, ha tudhattuk, Krisztina – így írtam egyszer – nagyon „vágja már a centit”, s Atlantában biztosan utoljára látjuk úszni őt. A bécsi Eb 1995-ben észrevétlenül „csorgott le” szinte (a négyszáz vegyest – megint irtózatosan erős kezdéssel – s a kétszáz hátat, mint ide Lacháza, úgy nyerte meg), ám volt a versenynek (takarékosan teljesítettünk, aranyat csak Egerszegi hozott) egy pillanata, amit sajnós elég gyorsan elfelejtettünk. A 4x100-as vegyes váltó ezüstérméről van szó, az akkor tizennégy éves Kovács Ágnes – egyéniben is szerzett egy bronzot – feltűnésével, ami után az immár „korelnök” úgy beszélt, hogy nincs annál nagyobb öröm, mint amikor *csapatban* örülhet az ember. Hát igen: ha egy csapat, itt a magyar csapat tagjaként úszik valaki, a társakért, a nemzetért való küzdelem valóságát is jobban átéli talán, amit ő nem mondott ilyen hangosan persze (sosem volt szónokias), s hagyjuk is az egészet – egyelőre.

Atlanta volt a végkifejlet. A kínaiak eltűntek vagy „visszafejlődtek” ekkorra, csak a „zenélő” úszás maradt meg bennünk alighanem, az olimpia legfőbb győzelme, aztán Kiss László „férfiatlanul” katartikus csukladozása a mikrofon előtt, no meg, hogy mennyire csodás volt az, ami csodásabb ugyan nem, de eredményesebb lehetett volna talán. Semmit sem vagyok képes hiányolni (pláne „számonkérni”) Egerszegi pályafutásából, de a négyszáz vegyes akkori bronz a máig fáj kissé nekem. Nem mintha szégyen volna olimpián egy harmadik helyezés, de hát a körülmények... Nem a bronzal volt baj, hanem az időeredmény lett számomra rémesen esendő. Egerszegi 4:42,53-mal lett harmadik, s ami soha nem fordult elő, rosszabbat úszott a hónappal korábbi országos bajnokságon – „menetből”, sok-sok számot teljesítve – elért eredményénél is. Ha barcelonai idejénél (4:36,54) csak két másodperccel úszik gyengébbet, a nagy hirtelen – huszonhat évesen – vagy tíz másodpercet „javult” 4:39,18-cal győztes, aztán később „lebukott” Michelle Smithet is biztosan megelőzi. Nem ment, fáradtan, görcsösen úszott, akárcsak az egész csapat az első három napon, mindhárom aranyunk (Rózsáé, Czenéé, Egerszegié) a sorozat második felében született. Mi történhetett? Egy „orbitális elcseszésről” beszél a könyvében Kiss László ma már (lehet, élőszóban keményebben fogalmazott!), tény, „elfelejtették”, hogy az USA sokkal nagyobb, mint Magyarország, így a phoenixi edzőtábor (itt töltötték a versenyek előtti időt) és Atlanta között jó négy óra az időeltolódás. Ki nem figyelt eléggé, nem tudom, de a száz mellen még harmatgyenge Rózsa kétszázon kivirult, s a kétszáz gyorsan még vánszorgó Czene is óriásit robbant a kétszáz vegyes idején. Máig biztos vagyok benne: Egerszegi hatodik aranya ezen az „elcseszésen” lett oda (hát még ha a száz hátra is sikerül rábeszélni, aminek döntőjét a formába lendülés napján rendezték éppen – no, így jönne ki nekem „virtuálisan” a hét arany), az egész atlantai folyamat vége mégis újabb kegyelmi állapothoz lett számomra hasonlatos. A nyugodt arcra emlékszem a célban, meg az alig átsuhanó mosolyra ott, a dobogón, a NOB elnökére, aki az érmet átadta – ő akarta átadni! – az immár ötszörös bajnoknőnek, valami felülmúlhatatlanul szelíd méltóságra a pályafutás zárataként, ami ekkor, ebben a pillanatban a kezdettel, a szöuli csodával örökre összekötetett. No meg Kiss Lászlóra, akiről nem tudom, látta-e az utolsó ötven métert a könnyein át. Akinek tudnia kellett, hogy élete legnagyobb fejezete most ért a végére: illetve, aki tudta, hogy élete zsenije az utolsó tempókat teszi most: az a gyermekként megismert és a „kezem alatt” felnőtté lett ember, aki nélkülem nem lett volna azzá, akivé lett, de aki nélkül én sem lehettem volna azzá, akivé lettem végül. Tisztelet persze mindazért, amit Kovács Ágnessel s aztán szövetségi kapitányként véghezvitt – és véghezvisz – azóta is, de ennél őszintébb, emberszabásúbb és torokszorítóbb pillanatot sportpálya közelében nemigen láttam még.

Egerszegi Krisztina versenyzői pályafutását befejezte, hogy elkezdjen, illetve szerintem inkább folytasson egy másikat, a civil életet, mert a kettő közt a lényegre nézvést én különbséget tenni nem vagyok képes. Ma is – bármelyik felvételen látom – úgy érzem, egy ősidóktól ismerős, a levegővétel természetességével

élő-létező, vagyis „normális” ember szólal meg mindig, az alkalom parancsához illeszkedve, pózok nélkül, s hajszálpontosan így tette ezt versenyző korában is. Volt egy történet az életében, ami 1996. július 25-én véget ért, ám nincs egy „másik” Egerszegi Krisztina azóta. Zelinka Ildikónak ugyan arról is beszélt, hogy a sporttal járó életforma egy „burkot”, védettséget jelentett, ami megszűnt, de azt is említette, hogy sok-sok élversenyzőnek az ezzel járó fény, érdeklődés természetessé lesz, s ennek hiányát nem lesznek képesek elviselni, kezelni aztán. Neki meg nem hiányzik az egész. De hát miért hiányozna, ha már annak idején sem lelte különösen örömet benne, el egészen a reá kényszerített palacsintaevéstől az intimpistáskodó (kivel jársz, sportoló, nem sportoló?) kíváncsiszkodásig. Ha kérdezték, válaszolt, megjelent, ha illet megjelennie, tette a kötelességét, ami a „pozíciójához” hozzátartozott, de sosem nyögvenyelősen, és sosem a szerep követelte „látványelemeknek” kényszerűen megfelelve. Emlékszem: mennyit nyafogtak, méltatlankodtak többen még azért is, hogy győzelmei pillanatában miért nem örül „igazán”. Nyilván arról lett volna szó, miért nem tombol, vihorászik, ahogy ez a „fejlett nyugaton” szokásos, miért nem csapja széjjel a vizet, miért nem mutogat őrjöngve önmagára vagy csókolgatja saját bicepszét, mint az ukrán Klocskova később, tudtul adva országnak-világnak, hogy „a király kizárólag én vagyok”! Nem tette, mert a benne élő értékvilág az ilyesmire alkalmatlannak „rakta össze” őt, az a közeg, ami az említett látványelemeket véli egyedül „trendinek” és rendjén valónak, tőle nagyon, de nagyon messzire áll. Tudom, temperamentumok, vérmérsékletek különbözhetnek persze, a néhány pillanatig tartó önfeledtség – főleg egy óriási és nagyon várt (Gyurta Dániel Londonban) vagy legfeljebb titokban remélt (Czene Attila Atlantában) sikernél – még bőven „belefér”, de ahogy Egerszegi örült – mert nagyon örült, elhiheti akárki! –, az tanítani való mégis, ha lehet ilyesmit tanítani egyáltalán. Egér öröme Szöulban, Krisztináé Atlantában ugyanaz volt hajszálpontosan, s ugyanúgy „fejezte is ki” tizennégy és huszonnégy évesen: nem a fennhéjázó – az ellenfelet „szájbefogásra” intő (hogy megtanulták ezt némely zsugorított agyú futballisták!) – önteltség, hanem ama „belső békesség”, a kegyelem állapota volt az arcára írva. Kerülgetem, mint macska a forró kását, de mégis leírom: ahogy Egerszegi a diadalait ünnepelte, az „minden győzelem gazdájának” (a fordulat Balczó Andrástól való) s nem a személyes siker, a karrier (lényegében a pénz) birtoklójának a törvényei szerint esett meg minden alkalommal, ha a bajnok agya nem forgott ilyesmiken, akkor is!

Szóval, oda szeretnék kilyukadni, hogy Egerszegi Krisztina életéből ezek a csábosan hazug „látványelemek” nem hiányoztak soha, ezért volt könnyű a civil életre átállnia, no meg azért is, mert ő és környezete tudatosan és arányérzékkel készült reá, sem a hitét, sem a lehetőségeit, sem a pénzét – fogalmam sincs, mennyit „úszott össze”, de én neki tízszer annyit is azonnal megszavaznék! – nem szórta széjjel. Volt mire – s nem homokra – építkeznie tehát, s itt nem az anyagi biztonságot meg a korábbi bizalomból fakadt azonnali munkalehetőséget vélem a fontosabbnak, hanem azt az örökséget, amit nem a világi hatalmak-

tól kapott, méltán persze. Meglehet, én ezért sem vagyok képes meglátni az 1996 előtti és utáni ember közt a „különbséget”! A végeznivalók rendje átalakult természetesen, de még azt sem gondolom igaznak, hogy „visszavonultan” élne ő. Most is „megjelenik”, ha versenyzőként kivívott rangja meg a magyar úszás érdeke ezt követeli, de mindig elveinek megfelelően, és soha nem a „nagy bajnok” szerepében forgolódik ekkor. Ott volt a Margitszigeten és Debrecenben a hazai rendezésű EB-ken az összes alkalommal, érmekeztetést adott át, ha erre kérték, nyilatkozott – csinosan, elegánsan –, ha kellett, még címlapfotók is készültek róla (gyönyörűek), de celebnek egy valóság show-ba vagy az őserdőbe nyilván hiába hívná akárki. Ő az a lélek, aki még reklámfilmhez is nyugodtan adhatja az arcát! Egerszegi jelenléte ma is aktív jelenlét a szó eredeti értelmében, hat az ő lénye arra s abban a közegben, akire és ahol hatnia kell, miközben tudván tudhatjuk, hogy néha a hallgatás beszédesebb lehet. Egy csodás film készült róla és családjáról, „Szerelmes földrajz” a címe, no, ezt például jó szívvel ajánlom mindenkinek. „Nem úgy van az, hogy a gyerekből kiviszem az elemet, és leáll”, mondja a vége felé egy stégen ülve, s én a hasonlat láttató, mégis köznapi derűje s az igen mély „filozófiai” jelentése közötti szorításban nem tudok hova lenni a csodálattól. Hát, igen, így is lehet, avagy valószínűleg így kellene élnie mindenkinek!

Mit mondhatnék még arról a jelenségről, amit a magyar történelem utóbbi három évtizedében Egerszegi Krisztinának nevezhetünk? Hogy a sportcsillagok sorában – csak a magyarokat számítva – Hajós Alfréd, Csik Ferenc, Gerevich Aladár, Papp László, Puskás Ferenc, Keleti Ágnes, Gyarmati Dezső, Kozma István, Balczó András, Darnyi Tamás magasában van ő, de még ennek a (természetesen hiányos) névsornak is inkább az elején? Ezt minden sporttörténetre figyelő sportrajongó tudja. De azt talán nem, hogy feltűnése s az azóta való jelenléte mégis miben lehet egyedi. A magam ennyi idő elteltével elősorolt gyarló keservét – hogyan lett hitem ismét – most már elhagyom, de valami mást megemlítenék. Egerszegi akkori diadala – a sűrűjének a legszélén voltam, itt-ott a száját is jártató „érdeklődőként”, így lehet, sokat látok bele a folyamatba utólag! – a rendszerváltozás csak gyanítható, de még nem tudható előestéjének az idejére esett, amikor „rabok voltunk még”, de tán reménykedni kezdtünk (szabaddabb lett a beszéd, felemelő volt az Erdély-tüntetés, s én tudtam, hogy e lapnak, a *Hitel*nek az első száma is heteken belül végre megjelenhet), s akkorra, amikor már nyolc éve nem volt olimpiánk. A szöuli tizenegy arany, s különösen Egerszegi győzelme kissé a remélt szabadság előszelét is erősíthette a lelkekben talán, ha ő erről semmit sem tudott, akkor is. Egy biztos: hogy az olimpia történetében a „szentségi” fele is létezik még, ennek hitét ez a nemigen várt káprázat adta vissza leginkább, s bár Atalanta „rendezővé szavazása” 1990 szeptemberében engem megint lehervasztott, e hitet végképp elvenni – legalábbis tőlem – semmi sem tudja már. Hiába: szavainknak, cselekedeteinknek mi lesz a következménye, mikor, hol és milyen lesz a – a matematika eszközeivel többnyire nem megmérhető – hatása, nem tudhatjuk pontosan, de hogy az idő álta-

lunk is végzi a dolgát, abban biztosak lehetünk. Mindannyian „többek” vagyunk, mint amennyi belőlünk látható a tetteinkkel együtt, hogy „jól” vagy „rosszul” vagyunk-e „többek”, ez a kérdés. Petőfi Sándor nemcsak a verseinek összessége, meg ami az életéről tudható. Petőfi a szabadság, a fiatalság, a meg nem alkuvás, a szépségvágy s a hamisíthatatlan honszerelem örök szimbóluma marad, amíg emlékezte él bennünk, s amíg fogékonyak vagyunk az ilyesmire. Egerszegi Krisztina az elementáris tisztaság, a harmónia, a hibátlan arányérzék és helyzetismeret sugárzója pusztán létezésével 1996 előtt és után. A szülői „csoda” – avagy egy erkölcsi, metafizikai minőségnek a roppant sűrűségű, a „csodát” átélt személyiséget megragadó, a sportteljesítményen túlmutató – felvillanása egész pályafutása, sőt egész élete ösvényét megszabta, determinálta. Abban a napban, s annak emlékezetében életének lényege, „üzenete” benne volt mindenestől, s igaz fordítva is: egész lénye és élete ama nap történésebe is „visszasűrítendő”. Amit akkor átéltünk, azt tapinthatjuk, érzékelhetjük, ha élni látjuk, szólni halljuk őt. Örömet és szeretetet hozott a földre, a legtöbbet tette, amit ember megtehet, neve, lénye – nekem, s remélem, még igen sokaknak – ezt jelenti lényegében ma is. A póztalanság, a – meglehet, idővel változó, de mégis ugyanazon – feladattudat, az arányérzék ritka együttállását, a teremtésben reánk bízott élet gondozásának, tiszteletének azon tökélyét, ami szavak nélkül hat reánk, s ami azért makulátlanul hiteles, mert – szabadon választott, vállalt! – kínból, szenvedésből, gyötrelomból épült ennek a tartásnak a sportbéli, de azon jóval túlmutató fundamentuma egykor.

Istenről, hitről Egerszegi Krisztina nem vagy csak a legritkább esetben, s akkor is „szőrmentén” beszélt a nyilvánosság előtt. Annyit, hogy nem „fanatikusan vallásos”, de egy-egy templomba be-betér egyedül, feltöltődni néhanap. Neki nem is kell ennél többet tennie, mondania, érte, aki érte, amúgy meg élete, cselekedeteinek sora nyitott könyv mindenkinek. De a hazáról sem mondott „nagy szavakat” soha. Illetve egy apró részletre leltem 1991-ből, az interjú veleje Ládonyi László és Volly György könyvének a 153. oldalán is olvasható. Így szól: „büszke elsősorban arra vagyok, hogy magyarnak születtem, és hogy hazámnak hírnevet és dicsőséget szerzek. [...] Nem tudnék, bármilyen kedvező ajánlatot kapnék is, hazánktól elszakadni.” Meg egy gyerekkoráról beszélő történet rémlik fel, nem tudom, mikor és hol olvastam vagy hallottam. Nagymamája (dédmamája?) azon kapta, hogy egy – nyilván a győzelmi dobogót imitáló – sámlin (hokedlin?) vigyázban állva a Himnuszt hallgatja magnóról, a szobában, egyedül, a nyolc-tíz évesek áhítatával. Ennyi elég, mert az Egerszegi élete „nyitott könyv” kezdetű történetet erre nézvést is érvényesnek gondolom. S még hadd jusson eszembe valami: egy mondat, ami az említett könyv ugyanazon oldalán olvasható. „Továbbá büszke vagyok arra, hogy egy napon születtem Balczó Andrással.” A tény igaz – augusztus 16-án születtek –, azzal a megszorítással, hogy a két nap közt csak eltelt harminchat esztendő, s én – bár nem hajlok a számmisztikára – annyit tennék hozzá, hátha még ez sem a véletlen műve csupán. S mert Balczót elég régóta ismerem, itt az írás végén elmondanék egy

derűsen kedves, inkább játékos, ám mégis megfontolásra érdemes történetet. Pletyka is lehetne, de nem az, jót állok a hitelességéért. A „Nemzet sportolójává” legelőbb hatvanesztendőskorában lehet az ember, Egerszeginek még húsz év van hátra addig. Balczó („ha megérem”, mondja) kilencvenhat lesz akkor („ennyivel bőven megelégszem”), úgy szeretne elmenni, hogy a „Nemzet sportolója” címét Egerszegi Krisztina „örökölje” tőle. Minden idők – egyik – legnagyobb magyar férfi sportolójáét minden idők – ez szerintem vitathatatlan! – legnagyobb magyar női sportolója, akik – bár szereptudatuk, jelenlétük formája nagyon eltérhet – igen hasonlóan élnek, és igen hasonlóan gondolkodnak sok mindenről, ráadásul ugyanazon a napon ünnepelnek, külön ugyan, de tisztelve egymást – itt is, ott is nagyon szépszámú családjuk körében. Mit lehet ehhez hozzátenni még?

Csak annyit talán, amit Török László rádióriporter a célba érést követő másodpercben kiabált Szöulban önfeledten: „Ilyen nincs, ilyen nincs, és mégis van!” Igen, ilyen nincs, és mégis van, tudván, hogy nemcsak úszásról, olimpiáról és világcsúcsokról szól az életünk. Az úszást befejezzük, mert muszáj befejezni egyszer, az olimpián is mások küzdenek helyettünk egy idő után, a világcsúcsot meg elvehetik tőlünk (el is veszik, minden világcsúcs sorsa ez lesz előbb vagy utóbb), de a bizalmat, hogy életünk csoda, soha senki nem veheti el.

Isten éltesen, Egér, Isten éltesen piciny lány! És Isten segítse Egerszegi Krisztinát!

